

Sygn. akt III AUa 448/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 8 stycznia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Anna Polak
Sędziowie:	SSA Zofia Rybicka - Szkibiel (spr.) SSA Barbara Białecka
Protokolant:	St. sekr. sąd. Katarzyna Kaźmierczak

po rozpoznaniu w dniu 8 stycznia 2016 r. w Szczecinie

sprawy P. J.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G.

o przyznanie renty socjalnej i o przyznanie renty od października 2003 roku

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Gorzowie Wlkp. VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 26 marca 2015 r. sygn. akt VI U 1280/13

oddala apelację.

SSA Barbara Białecka SSA Anna Polak SSA Zofia Rybicka - Szkibiel

Sygn. akt III AUa 448/15

UZASADNIENIE

Decyzjami z dnia 12 sierpnia 2013 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w G. odmówił ubezpieczonemu P. J. prawa do renty socjalnej i prawa do wypłaty renty socjalnej od października 2003 r. Decyzją z dnia 14 października 2013 r. ponownie odmówił ubezpieczonemu prawa do renty socjalnej od października 2003 r., argumentując, że ubezpieczony odbywa karę pozbawienia wolności i nie jest właścicielem lokalu mieszkalnego, co wyłącza możliwość ustalenia prawa do renty socjalnej.

W odwołaniu od powyższych decyzji ubezpieczony wniósł o ich zmianę i przyznanie mu prawa do renty socjalnej w wymiarze 50 %. Podał, iż jest osobą samotnie gospodarującą i nieposiadającą przychodu. Odnośnie roszczenia o rentę socjalną od października 2003 r. wskazał, iż Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w K. przyznał mu prawo do renty socjalnej na stałe i nikt nie miał prawa mu tego świadczenia odebrać, tym bardziej, że orzeczeniem z dnia 16 kwietnia

2003 r. (...) do spraw orzekania o stopniu niepełnosprawności w S. uznał umiarkowany stopień niepełnosprawnością na stałe. Według wnioskodawcy o prawie do renty socjalnej przesądzą: umiarkowany stopień niepełnosprawności, posiadanie mieszkania i jego oświadczenie, iż jest osobą samotną i będzie dokonywał opłat za mieszkanie.

W odpowiedzi na odwołania organ rentowy wniósł o ich oddalenie, podnosząc, iż ubezpieczony nie jest właścicielem, ani najemcą lokalu położonego w K. przy ul (...).

Wyrokiem z dnia 26 marca 2015 r. Sąd Okręgowy w Gorzowie Wielkopolskim – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych oddalił odwołania ubezpieczonego.

Sąd I instancji ustalił, że P. J., urodzony (...), dnia 8 lipca 2013 r. po raz kolejny wystąpił o przyznanie renty socjalnej. Ubezpieczony był całkowicie niezdolny do pracy po 1 lipca 2013 r. Przebywa w Areszcie Śledczym gdzie odbywa karę pozbawienia wolności. Dalej Sąd I instancji ustalił, że właścicielem lokalu położonego w K. przy ul. (...) jest B. J., która w nim zamieszkuje i opłaca koszty.

Wskazując na treść art. 4 i art. 8 ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej (Dz.U nr 135 poz. 1268 ze zm.) Sąd Okręgowy uznał odwołania ubezpieczonego za nieuzasadnione.

Sąd I instancji stwierdził, że ubezpieczony P. J. jest całkowicie trwale niezdolny do pracy od dnia 1 lipca 2013 r. W kwestii zaś dalszych przesłanek koniecznych do wypłaty 50% renty socjalnej, Sąd Okręgowy wskazał, że osobie pozbawionej wolności prawo do renty co do zasady nie przysługuje. Wyjątek przewiduje art. 8 ustawy o rencie socjalnej, w sytuacji gdy osoba pozbawiona wolności, jest właścicielem lokalu mieszkalnego i zobowiąże się pokrywać opłaty za lokal z renty socjalnej, a w lokalu tym nie przebywają inne osoby. Sąd rozważył jednak, że ubezpieczony nie jest właścicielem lokalu, ani nie jest on niezamieszkanym. Właścicielem jest bowiem matka ubezpieczonego B. J., która w lokalu zamieszkuje i opłaca za nie koszty.

W dalszej kolejności Sąd I instancji, odnosząc się do żądania ustalenia prawa do renty socjalnej od października 2003 r., uznał je za bezzasadne. Sąd ten zaznaczył, że uznanie umiarkowanego stopnia niepełnosprawności na stałe w 2003 r. nie przesądzało, iż stan zdrowia wnioskodawcy nie ulegnie poprawie, a przede wszystkim nie oznaczało stanu całkowitej niezdolności do pracy na stałe. Dodatkowo Sąd Okręgowy podkreślił, że ubezpieczony o rentę socjalną wystąpił w 2003 r. i prawomocnym wyrokiem w sprawie VI U 1815/03 Sąd tego świadczenia mu nie przyznał. Tym samym jego wniosek o rentę socjalną z 2003 r. został rozpoznany i uzyskanie prawa do tego świadczenia wymagało złożenia kolejnego wniosku. Takowy skarżący złożył w 2012 r. i ponownie prawomocnym wyrokiem w sprawie VI U 949/12 Sąd jego roszczenie oddalił. Kolejny wniosek został złożony w lipcu 2013 r. i stanowił przedmiot rozpoznania w niniejszej sprawie.

Z powyższym wyrokiem nie zgodził się ubezpieczony. Zaskarżonemu rozstrzygnięciu zarzucił:

-obrazę przepisów postępowania, polegającą na niepoczynieniu ustaleń stanowiących podstawę do wydania orzeczenia w oparciu dowolną o swobodną ocenę przedstawionej dokumentacji i dowodów;

-naruszenie zasady bezpośredniości przez dosłowne i mechaniczne wykorzystanie przepisów, które nie miały w niniejszej sprawie zastosowania, co poskutkowało błędnymi ustaleniami faktycznymi przyjętymi za podstawę wydania orzeczenia.

W uzasadnieniu ubezpieczony między innymi wskazał, że w spadku otrzymał 1/3 domu, a więc lokal, który zobowiązany jest opłacać wbrew ustaleniom Sądu I instancji jest jego własnością. Ponadto skarżący wskazał, że jest obecnie osobą całkowicie niezdolną do pracy, co potwierdził biegły sądowy.

Mając na uwadze powyższą argumentację, apelujący wniósł o zmianę wyroku przyznanie mu renty socjalnej w wymiarze 50%, na podstawie art. 8 pkt 3 ustawy o rencie socjalnej.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja ubezpieczonego nie zasługiwała na uwzględnienia. Sąd Apelacyjny uznał, że ustalenia faktyczne poczynione w tej sprawie przez Sąd Okręgowy są prawidłowe. Sąd pierwszej instancji ustalając stan faktyczny oparł się na całokształcie zebranego materiału dowodowego, należycie go rozważył i wskazał jakim środkiem dowodowym dał wiarę, przedstawiając prawidłową ich ocenę, którą właściwie uargumentował. Całość podjętych ustaleń faktycznych sądu pierwszej instancji przedstawiona w pisemnym uzasadnieniu wyroku zasługuje na pełną akceptację. Ustalenia faktyczne sądu orzekającego są prawidłowe i znajdują oparcie w materiale dowodowym. Sąd Apelacyjny ustalenia te przyjmuje za własne. Nie ma więc konieczności ich ponownego szczegółowego przytaczania (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 22 sierpnia 2001 r., V CKN 348/00, LEX 52761, z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 233/09, LEX 585720, z dnia 24 września 2009 r., II PK 58/09, LEX 558303).

Przedmiotem sporu w niniejszym postępowaniu było ustalenie, czy P. J. spełnia przesłanki do nabycia prawa do renty socjalnej.

Zgodnie z treścią art. 4 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej (t.jedn. Dz. U. z 2013 r., poz 982), renta socjalna przysługuje osobie pełnoletniej całkowicie niezdolnej do pracy z powodu naruszenia sprawności organizmu, które powstało:

- 1) przed ukończeniem 18. roku życia;
- 2) w trakcie nauki w szkole lub w szkole wyższej - przed ukończeniem 25. roku życia;
- 3) w trakcie studiów doktoranckich lub aspirantury naukowej.

Stosownie do treści art. 5 i art. 15 powyższej ustawy – w sprawie stosuje się art. 12 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.jedn. Dz. U. z 2015 r., poz. 748), który stanowi, że niezdolną do pracy w rozumieniu ustawy jest osoba, która całkowicie lub częściowo utraciła zdolność do pracy zarobkowej z powodu naruszenia sprawności organizmu i nie rokuje odzyskania zdolności do pracy po przekwalifikowaniu (ust. 1). Całkowicie niezdolną do pracy jest osoba, która utraciła zdolność do wykonywania jakiegokolwiek pracy (ust. 2). Niewątpliwie ubezpieczony spełnia powyższe przesłanki, gdyż zgodnie z opinią biegłego sądowego lekarza psychiatry z dnia 16 października 2014 r., był on całkowicie niezdolny do pracy od 1 lipca 2013 r. z powodu naruszenia sprawności organizmu, które nastąpiło przed ukończeniem 18 roku życia na stałe, przy czym niezdolność ma charakter trwały.

Zaakcentowania wymaga, że ubezpieczony od około 20 lat i nadal odbywa karę pozbawienia wolności w zakładzie karnym, co powoduje konieczność zastosowania w sprawie art. 8 ustawy o rencie socjalnej. Zgodnie z jego treścią renta socjalna nie przysługuje za okres odbywania kary pozbawienia wolności. W ust. 3 tegoż artykułu wskazano zaś, że osoba odbywająca karę pozbawienia wolności może otrzymywać 50% kwoty renty socjalnej jeżeli jest osobą samotnie gospodarującą, nie posiadającą innego przychodu i nie mającą prawa do renty rodzinnej, a nadto posiada tytuł prawny do lokalu mieszkalnego oraz zobowiąże się pisemnie, że z tej kwoty będzie dokonywała opłat za lokal, a w lokalu nie przebywają inne osoby. W niniejszej sprawie, jak prawidłowo ustalił Sąd Okręgowy, wnioskodawca spełnił tylko jeden warunek – zobowiązał się do uiszczania opłat, jednak nie jest właścicielem lokalu, ani też nie jest to lokal niezamieszkały. Właścicielem lokalu jest jego matka B. J., która w nim zamieszkuje i ponosi koszty.

Należy mieć na uwadze, że renta socjalna ma charakter szczególny, ponieważ stanowi formę realizacji prawa do zabezpieczenia społecznego osób, które – z powodu całkowitej niezdolności do pracy związanej z powstaniem naruszenia sprawności organizmu w okresie poprzedzającym podjęcie działalności zarobkowej – nie nabędą uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego. Ustawa z dnia 27 czerwca 2003 r. o rencie socjalnej, która w części dotyczącej renty socjalnej zastąpiła ustawę z dnia 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U. z 1998 r. nr 65 poz. 414 ze zm.) zmieniła charakter tego świadczenia ze świadczenia z pomocy społecznej na finansowane z budżetu państwa świadczenie rentowe dla osób niepełnosprawnych od dzieciństwa. W doktrynie przyjmuje się, że jest to świadczenie wsparcia socjalnego inne niż pomoc społeczna. Szczególny charakter renty socjalnej uzasadnia ścisłą interpretację przesłanek nabycia i utraty prawa do tego świadczenia oraz warunków jego

wypłaty. Odmowa prawa do tego świadczenia z tej przyczyny, że wobec ubezpieczonego zastosowano karę pozbawienia wolności, znajduje uzasadnienie nie tylko w dosłownej treści art. 8 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej, ale także w ratio legis całej ustawy. (por. uzasadnienie wyroku SN z dnia 21 listopada 2007 r. I BU 8/07, OSNP 2009/1-2/20).

W świetle powyższego Sąd Apelacyjny zauważa, że okoliczność, iż ubezpieczony będzie zamieszkiwał po opuszczeniu zakładu karnego w wydzielonej części domu przy ulicy (...) w żaden sposób nie uzasadnia twierdzeń skarżącego jakoby przysługiwało mu prawo do tegoż lokalu. Całkowicie nieuprawnionym byłoby stosowanie wykładni rozszerzającej przez Sąd i uznanie, że argument wyremontowania części domu oraz planowane zamieszkanie w powyższym lokalu po zwolnieniu z zakładu karnego, jest tytułem prawnym do niego. Wyłącznym właścicielem mieszkania jest B. J.. Postanowieniem bowiem Sądu Rejonowego w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 4 lipca 2013 r. (I 1Ns 506/13) wszystkie składniki spadku po zmarłym ojcu ubezpieczonego przyznano na wyłączną własność B. J., bez obowiązku spłat na rzecz P. J. i jego brata. Nadto zamieszkuje ona powyższy lokal, co również uniemożliwia zastosowanie art. 8, bowiem w ust. 3 wyraźnie ustawodawca wskazał, że w lokalu (domu jednorodzinny) nie mogą przebywać inne osoby.

W kwestii zaś żądania ubezpieczonego przyznania prawa do renty socjalnej od października 2003 r. Sąd Apelacyjny podzielił ocenę Sądu meriti, iż okazało się bezzasadne. Powoływanie się na orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności z dnia 16 kwietnia 2003 r. (...) do spraw orzekania o stopniu niepełnosprawności w S. nie przesądzało, że P. J. już od daty wydania tego orzeczenia był całkowicie, trwale niezdolny do pracy. Należy bowiem podkreślić, że Sądem Okręgowym, że ubezpieczony o rentę socjalną wystąpił w 2003 r. i prawomocnym wyrokiem w sprawie VI U 1815/03 Sąd oddalił jego odwołanie od odmownej decyzji organu rentowego. Sąd Apelacyjny zauważa, iż niepełnosprawność jest pojęciem szerszym niż niezdolność do pracy, a zatem nie każda osoba niepełnosprawna jest osobą całkowicie niezdolną do pracy. Orzeczenie o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności ubezpieczonego już w 2003 r. nie może stanowić argumentu za uznaniem niezdolności do pracy w tej dacie w rozumieniu art. 12 cytowanej ustawy emerytalno-rentowej. Pojęcie niepełnosprawności nie jest tożsame z niezdolnością do pracy. Wydane zostało dla innych celów i nie stwierdza ono niezdolności do pracy (por. wyrok SA w Poznaniu z dnia 21 maja 2015, III AUa 14/34/14, LEX nr 1781948, wyroki SN z: dnia 24 lutego 2015 r. II UK 105/14, dnia 11 marca 2008 r. I UK 286/07, dnia 4 marca 2008 r. II UK 130/07). Nadto z treści art. 11 ust. 1 ustawy o rencie socjalnej wynika, że postępowanie w sprawie przyznania renty socjalnej wszczyna się na podstawie wniosku osoby starającej się o rentę socjalną. Oznacza to, że świadczenie może być przyznane najwcześniej od daty złożenia wniosku. Jak ustalono w sprawie, takowy wniosek ubezpieczony złożył w 2012 r. i ponownie prawomocnym wyrokiem w sprawie VI U 949/12 Sąd oddalił jego roszczenie. W związku z tym, mając na uwadze przebieg niniejszego postępowania, przyznanie prawa do renty socjalnej mogło by nastąpić najwcześniej od lipca 2013 r. Jednakże w wobec faktu przebywania nadal w zakładzie karnym nie można ustalić ubezpieczonemu prawa do renty socjalnej (art. 8 ustawy o rencie socjalnej).

Mając na względzie przedstawioną argumentację, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację ubezpieczonego.

SSA Barbara Białecka SSA Anna Polak SSA Zofia Rybicka - Szkibieli